

Constantin Cavernos

Fericitul stareț Filotei Zervakos
(1884-1980)

*Remarcabil stareț și părinte duhovnicesc, apărător fervent al credinței ortodoxe, predicator, scriitor luminat și, vreme de o jumătate de veac, stareț al Sfintei Mănăstiri Longobarda din Paros.
O istorisire cuprinzătoare a vieții, personalității, gândirii și lucrărilor sale.*

Traducere: prof. Paul Bălan

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2014

Cuprins

Prefață	7
Lista ilustrațiilor	14
Întâlnirile mele cu fericitul Filotei	17
Viața fericitului Filotei	33
Minunile săvârșite de stareț	59
Scrierile Părintelui Filotei	64
Recenzii ale cărților și pamfletelor fericitului Filotei	70
Starețul Filotei despre Sfântul Nectarie, duhovnicul său	109
Starețul Filotei despre Papadiamantis, dascălul său de muzică psaltică	115
Starețul Filotei despre Kontoglou, fiul său duhovnicesc	120
Texte alese din scrierile starețului	126
Note	150
Bibliografie	154

Capitolul 3

Minunile săvârșite de stareț

Numeroase minuni îi sunt atribuite fericitului Filotei, evenimente care au avut loc pe când trăia, dar și după adormirea sa. Unele dintre ele sunt tipărite în volumul I al cărții lui Kementzetzidis, *Starețul Filotei Zervakos* (pp. 612-655). Am ales șapte dintre ele și le înfățișez mai jos, sub forma unor povestiri prescurtate.

1. Doamna Ecaterina Papageorgiou din Atena povestește următoarele:

„Într-o zi din primăvara lui 1965, un prieten de-al meu și cu mine ne-am dus acasă la armatorul Panagos Pateras pentru a-l duce pe părintele Filotei la un spital unde se afla un invalid care dorea să fie spovedit. Când am ajuns acasă, Starețul săvârșea Vecernia. După slujbă, am luat un taxi și am plecat la spital. În mașină, Starețul ne povestea despre cineva. Stătea pe locul din față, iar noi, pe locurile din spate.

În timpul călătoriei, deodată am văzut un fascicul de lumină care se înălța din capul său. Starețul rămase calm și își continuă istorisirea”¹.

2. Doamna Sofia Kritou, care locuiește pe strada Demetriou, nr. 80, din Atena, a scris următoarele:

„În 1960, sufeream cumplit de gușă. După sfatul medicilor, era absolut necesar să fiu operată. Dar eu nu am fost de acord. Mă afluam pe atunci în Tesalonic, în casa lui Sp. Moumoulidis. Aflând că starețul Filotei urma să vină, gazdele mele mi-au spus să vorbesc cu el și să fac tot ceea ce mă va povățui. Într-adevăr, părintele Filotei a venit la Tesalonic, iar eu m-am dus să-l văd. I-am explicat amănunțit problema. Mi-a răspuns: «Măine îți voi spune ce să faci». Era seară. În ziua următoare el mi-a zis: «Nu, copila mea, nu vei fi operată». Cu rugăciunile sale și după ce m-a binecuvântat, gușa s-a vindecat. Nu a mai fost nevoie de operație, chiar dacă de atunci au trecut 20 de ani”².

3. Doamna Katina Palaiologou, din insula Antiparos (lângă Paros), mi-a relatat următoarele:

„Cred că Starețul e un sfânt și îi păstrez poza lângă icoanele mele. Nepotul meu de 11 ani s-a lovit și de atunci i-a apărut o cangrenă într-o formă avansată.

M-am dus repede la părintele și i-am spus: «Părinte, am venit iar la dumneata cu neazuri». El mi-a răspuns: «Știu. Te așteptam». A rostit rugăciuni de implorare a milei dumnezeiești și, peste două zile, copilul s-a vindecat”³.

4. Călugărul Antonie, de la Mănăstirea Longobarda, a scris următoarele, pe vremea când părintele Filotei era starețul acestui așezământ monahal:

„Odată, în ziua de dinaintea praznicului Sfântului Vasile, am primit un pachet de bomboane de la sora mea și m-am dus la Stareț să-l întreb ceva în legătură

cu ele. Când am deschis ușa chiliei sale, l-am văzut stând în picioare în mijlocul chiliei, iar chipul îi strălucea ca soarele. Nu i-am mai putut privi chipul din nou – eram uluit. M-a întrebat dacă bătusem clopotele pentru Vecernie, însă eu am închis de îndată ușa și am plecat”⁴.

5. Același monah, Antonie, a relatat modul în care a fost tămăduit de o boală gravă. Iată ce a scris el:

Cu ani în urmă m-am îmbolnăvit grav și eram tratat la Spitalul preoțesc din Atena. Directorul spitalului mi-a spus să mă spovedesc și să mă împărtășesc, deoarece nu mai era nădejde de a mă vindeca. După-amiază, întrucât credeam că voi muri înainte de răsăritul soarelui, l-am rugat pe monahul care mă însoțea la spital să-i telefoneze Starețului la Paros și să-i spună să facă o rugăciune de implorare a milei dumnezeiești pentru mine. După ce s-a terminat rugăciunea, am adormit. M-am trezit în ziua următoare la amiază, simțindu-mă foarte bine și am ieșit afară la plimbare. Când medicii, care se așteptau să mă găsească mort, m-au văzut plimbându-mă, au fost uimiți. Mai apoi m-am întors la mănăstire⁵.

6. Un maestru constructor, pe numele său Ilie Frangoulis, din Paros, îmi istorisi următoarea întâmplare:

Odată, lucrând laolaltă cu câțiva muncitori calificați și zilieri, pe când turnam fundația unei clădiri, Starețul veni să ne vadă. Fiind ocupat, nu l-am observat, iar el călca pe cimentul proaspăt al fundației.

Capitolul 9

Texte alese din scrierile starețului

Dumnezeu

Dumnezeu, Împăratul Cel Ceresc, este fără de început, nevăzut, neînțeles, nepătruns, inexprimabil, veșnic, atotșfânt, atotputernic, atotvăzător, atotbun, atotmilostiv, întru tot milostiv, drept. El este Tatăl nenăscut, Fiul născut și Duhul care purcede din Tatăl. El este o Treime deoființă, toate trei Persoanele Preasfintei Treimi având aceeași cinste, slavă, putere, Treimea fiind nedespărțită și inseparabilă. El a creat toate lucrurile doar cu cuvântul și domnește și susține toate lucrurile prin inefabila Sa putere¹.

Sfinții Apostoli, de Dumnezeu purtătorii Părinți și toți sfinții sunt de acord că cel mai mare și mai de preț bun de care se vor învrednici dreptii care vor fi primiți în Cereasca Patrie este acela de a-L vedea pe Dumnezeu față către față. În legătură cu aceasta, proorocul și împăratul David spunea, cântând: „*Când voi veni și mă voi arăta feței lui Dumnezeu și mă voi sătura de chipul slavei Tale?*”, în timp ce mai marele Apostolilor, Pavel, care vorbește de Dumnezeu, obișnuia să spună: „*Mă rog ca, atunci când va veni vremea morții mele, să mă duc la Domnul*”².

Grecia, prin filosofii ei antici și prin de Dumnezeu înțelepții Sfinți Părinți și Dascăli ai Bisericii, a împărtășit odinioară lumii lumina înțelepciunii, virtuților și cunoștinței de Dumnezeu³.

Mulți dintre filosofii antici eleni, prin intermediul filosofiei, au înțeles și au acceptat că ființele create nu sunt dumnezei și că numai Dumnezeu este Cel care e Creatorul tuturor făpturilor, Făuritorul și Întemeietorul a toate. Neputând a-L cunoaște, ei au înălțat o statuie închinată „Dumnezeului celui necunoscut”. Mulți dintre acești filosofi, prin învățături de ordin moral, prin scrieri și prin avertizări, au încercat să împiedice omenirea de la căile pierzării, dar în zadar, deoarece oamenii de atunci nu numai că se închinau creaturilor ca unor dumnezei, ci chiar își îndumnezeiau propriile patimi. Aceasta l-a făcut pe Socrate, cel mai mare dintre toți filosofii, să le spună atenienilor, de parcă ar fi fost luminat de dumnezeiescul har: „Oamenilor, veți sălășlui în întuneric, dacă Dumnezeu, în marea Sa grijă față de voi, nu vă va trimite pe cineva” (Platon, *Apologie*, 31A). Aceasta a fost o profeție cât se poate de clară a venirii Domnului nostru Iisus Hristos, după un oarecare număr de ani⁴.

Noi avem puțința de a-L vedea pe Dumnezeu în această viață, așa cum spunea Sfântul Evanghelist Matei, dacă ne curățim inimile de orice necurăție sau de orice păcat: „*Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*” (Mt. 5, 8).

Avortul

Femeile trebuie să se ferească a săvârși avorturi și a-și ucide pruncii în pântece, așa cum fac unele, care-i aruncă pe străzi, la câini, în mare sau îi îngroapă în pământ¹².

Învățați că există o poruncă a lui Dumnezeu ca părinții să nască toți copiii pe care Dumnezeu îi dăruiește lor. Acele cupluri care nu respectă această poruncă dumnezeiască vor fi pedepsite. De asemenea, cei care îi împiedică de la împlinirea acestei porunci dumnezeiești vor fi pedepsiți, atât în viața aceasta, cât, desigur, și în viața ce va să fie¹³.

Sfinții

Dumnezeu este Cel care-i sfințește pe oameni. El îi face sfinți pe cei care au o credință caldă și puternică, o mare smerenie, dragoste din toată inima și tot restul virtuților¹⁴.

De ce oare astăzi nu mai există sfinți? Motivul este că oamenii nu mai doresc acest lucru, pentru faptul că nu se mai disciplinează, pentru că nu-L iubesc pe Dumnezeu și pe cele cerești și nu-L respectă poruncile. Dumnezeu voiește ca noi toți să fim sfinți. Iată ce spune El: „Sfințiți-vă și veți fi sfinți, căci Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sfânt sunt” (Lev. 11, 44).

Dumnezeiescul Ioan Damaschin spune că noi am fost învățați să devenim copiii lui Dumnezeu, dar nu ajungem așa dacă nu ne curățim de patimile și de păcatele noastre¹⁵.

Dumnezeu, care ne iubește pe toți, voiește ca toți să ne mântuim, ca toți să ajungem sfinți și dumnezei după har. Dumnezeu are darurile Sale comune pentru toți și le oferă tuturor gratuit. Dar fiind drept, El nu le dă celor nevrednici. Le oferă doar celor vrednici, celor care se nevoiesc să le dobândească, și nu celor nepăsători și indolenți. El le oferă pe acestea celor evlavioși, credincioși, celor care-L iubesc și-I respectă poruncile. Nu le dăruiește celor necredincioși, celor care nu Îi respectă poruncile, ci le dăruiește celor care postesc, se înfrânează, au stăpânire de sine, sunt trezvitori și se roagă, așa cum spune o cântare bisericească: „Prin post, privegheri și rugăciuni ai primit cereștile daruri”. El nu-Și dăruiește darurile Sale celor lacomi, celor care se închină trupului, celor desfrânați, risipitori sau celor care stau până târziu la jocuri de noroc, se duc la teatre, filme, dans și petreceri. În special, Dumnezeu Își dăruiește darurile celor care au trei mari virtuți: *smerenia, credința și dragostea*¹⁶.

Virtuțile credinței, dragostei și smereniei

Sfinții Apostoli au avut doar trei arme. Au avut arma *Credinței*, pe cea a *Iubirii* și pe cea a *Smereniei*. Cu ajutorul lui Hristos și cu aceste trei arme ei i-au uimit pe toți vrăjmașii văzuți și nevăzuți și întreaga lume.

Este necesar să ne trezim și cu mare râvnă să luăm armele luminii: credința, dragostea și smerenia, precum și Sfânta Cruce și să-l biruim pe vrăjmaș. Atunci când vrăjmașul ne vede înarmați cu aceste arme, se umple de teamă, se cutremură și fuge¹⁷.

Domnul a privit spre *adevărată credință* a Sfântului Nectarie, care era ferm, de neclintit, așa cum se arată în numeroasele și înțeleptele sale scrieri, mai ales în cele în care el învață, propovăduiește și susține credința ortodoxă, dar și critică și respinge credința ereticilor. Această credință a sa, însoțită de fapte, l-a făcut să ajungă făcător de minuni.

Domnul le-a spus ucenicilor Săi: *„Iar celor care vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea, nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși”* (Mc. 16, 17-18).

Domnul a mai privit și spre dragostea din inimă a Sfântului Nectarie: dragostea sa față de Dumnezeu și de aproapele. Această *dragoste* s-a manifestat în numeroase situații. La fel a fost și *smerenia* sa.

Cele trei virtuți, care poartă numărul Preasfintei Treimi, l-au făcut pe mitropolitul de Pentapole, Nectarie, să ajungă sfânt. Să-l imităm, fraților, în a dobândi aceste trei mari virtuți, ca și noi să putem ajunge sfinți, copii ai lui Dumnezeu, dumnezei după har și moștenitori ai Împărăției cerurilor¹⁸.

Credința

Văzuții și nevăzuții vrăjmași se ostenesc neobosiți, umblând prin orașe, cetăți și sate, *„înconjurând marea și uscatul”* (Mt. 23:15), luptând, cheltuind mari sume de bani pentru a aduna și face prozești, spre a ucide sufletele creștinilor ortodocși, spre a dezrădăcina credința ortodoxă, fără de care nu ne putem mântui.

Credința ortodoxă este tare, neclintită: e o stâncă de nemișcat. Ea este piatra din capul unghiului, despre care Domnul a spus în Evanghelia: „*Cine va cădea pe piatra aceasta, se va sfărâma; iar peste cine va cădea, îl va spulbera*” (Mt. 21, 44). Este piatra de neclintit pe care a așezat-o Hristos și a ctitorit Sfânta Sa Biserică, pentru ca ea să fie „*slăvită, neavând pată sau zbârcitură*” (Ef. 5, 27) și ca să poată rămâne de neclintit pe vecie, după o altă sfântă făgăduință a Domnului, Care a spus că „*porțile iadului nu o vor birui*” (Mt. 16, 18).

Toți cei care, de la începuturile ctitoririi ei, au luptat împotriva acesteia, toți au fost zdrobiți. Și toți cei care se războiesc împotriva ei acum, pe toți aceștia, Domnul „*ca pe vasul olarului îi va zdrobi*” (Ps. 2, 9). Noi toți trebuie să credem că, până la sfârșit, credința noastră ortodoxă va birui în întreaga lume; că Preamăritul ei Ctitor, Biruitorul asupra morții și asupra păcatului, îl va birui cu totul pe stăpânitorul întunericului și, în cele din urmă, îi va risipi puterile.

Se cuvine, în același timp, să credem că și noi, care facem parte din oastea lui Iisus Hristos, care am fost înrolați pentru luptă, vom lupta plini de curaj spre a-l birui pe vrăjmaș, avându-L drept ajutor, cu adevărat, pe Cel care ne este aliat și împreună luptător cu noi, pe Domnul nostru Iisus Hristos Însuși.

În Sfântul Munte Athos – acea Acropole a Ortodoxiei – anumiți stareți și monahi, conștienți de menirea și chemarea lor, au deschis focul împotriva văzuților și nevăzuților vrăjmași ai credinței prin predici și prin publicațiile pe care le-au realizat. În plus, în „lume”, anumiți arhimandriți și predicatori evlavioși – cu ajutorul

Atenție la mândria cea de Dumnezeu urâtă. Toți cei care s-au mândrit – precum fariseul – toți cei care se încred într-înșii – precum Apostolul Petru (care spunea că nu se va lepăda de Domnul), sau precum David (care nu se va clinti), sau ca înțeleptul Solomon (care se fălea cu înțelepciunea sa) – cu toții au căzut. Iar unii s-au ridicat din căderea în mândrie prin pocăință – precum toți aceștia – dar alții nu s-au ridicat și au rămas fără de pocăință, leșuri, și au devenit vreascuri pentru focul iadului.

Rugați-vă la Dumnezeu, copiii mei, să nu ne lepede, ci să ne apere până la sfârșit, așa încât „nici măcar o urmă de mândrie” să nu ne biruie³⁰.

Dumnezeiasca Taină a Pocăinței și a Mărturisirii

Fără pocăință nu este cu putință mântuirea. Să ne pocăim cu adevărat, spre a ne mântui și a ne învrednici de Împărăția cerurilor și de veșnicile binecuvântări³¹.

Pocăința și Spovedania sunt pentru iertarea păcatelor care au fost săvârșite după Botez. Pocăința este, în chip necesar, legată de Spovedanie. Prin urmare, cel care se pocăiește trebuie să găsească un duhovnic care să fie doctor priceput, urmând Sfintele Canoane, cu experiență și discernământ la scaunul de Spovedanie. Trebuie să ne spovedim păcatele curat și limpede, sincer și cu frângere de inimă. Duhovnicul are, cu ajutorul lui Dumnezeu, puterea de a ierta păcatele³².

Duhovnicul bun și experimentat contribuie foarte mult la spovedania sinceră și curată a păcătosului. Buna purtare, bucuria de pe chipul său, dragostea părintească

cu care-l primește pe păcătos, limbajul plin de dulceață al învățăturii sale, curajul pe care-l insuflă celor timizi, mângâierea pe care o dă celor care au săvârșit multe păcate și sunt deznădăjduiți, oferind pilda atâtor păcătoși care s-au pocăit și s-au mântuit – toate acestea ajută la o pocăință și la o spovedanie sinceră a păcătosului... Numai unor astfel de duhovnici și doctori sufletești ar trebui păcătosul să-și încredințeze tratarea sufletului său³³.

Aveți grijă să găsiți un preot care este un adevărat duhovnic, cu mare experiență, discernământ, înțelepciune, pricepere, plin de virtuți și mare evlavie. Și atunci descoperă-i acestuia fără rușine, teamă sau timiditate slăbiciunile sufletului tău. Atunci când te căiești cu adevărat și sincer, mărturisește-ți toate păcatele cu o inimă înfrântă și smerită. Și crede că în clipa în care duhovnicul își pune mâna pe capul tău și spune: „Harul Preasfântului Duh, prin mine, nevrednicul și păcătosul, să-ți ierte păcatele tale”, în clipa aceea toate păcatele tale au fost iertate, au fost șterse și nu mai ești un păcătos, ci un om drept. Astfel, Sfântul Ioan Teologul spune: „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea” (1 In. 1, 9).

Dar aveți grijă ca mincinosul și vicleanul vrăjmaș să nu vă înșele, spunându-vă: „Nu e nevoie să te spovedești la un duhovnic, ci e suficient că ți-ai simțit și recunoscut păcatele, și, întrucât te pocăiești, îți sunt iertate păcatele”. Nu, să nu-l credeți, căci persoana bolnavă trupește nu spune: „Întrucât sunt conștient de boala mea, acest lucru e suficient spre a mă vindeca; nu-i

iar în apropiere s-ar afla o baie și un om care să ți-o arate și ți-ar spune: „Du-te la baie și te spală, așa încât trupul și hainele tale să se curețe de mizerie”, i-ai răspunde, oare, că ți-e rușine să te duci și să te cureți, preferând să rămâi murdar³⁶?

După ce te-ai curățit printr-o pocăință și spovedanie sinceră și curată, și așa te-ai întors pe calea cea dreaptă, mai ai nevoie și de alte ajutoare pe cale. Până ajungi la capătul căii celei strâmte și ești aproape să intri pe poarta cerului și în viața veșnică, vrăjmașul nu va înceta să-ți pună mereu obstacole dinainte, pentru a te obosi, pentru a te opri să mergi pe calea cea strâmtă și pentru a te convinge să urmezi calea pierzării.

Așa încât ai grijă să te asiguri că ai cu tine următoarele ajutoare: citirea Sfintei Scripturi, rugăciunea, smerenia, răbdarea, curajul, mărinimia și Sfânta Împărtășanie³⁷.

Sfânta Împărtășanie

Primirea Preacuratelor Taine slujește drept bilet de intrare în Ierusalimul ceresc, în rai. Fără Sfânta Împărtășanie vom rămâne în afara cămării de nuntă a lui Hristos. Ascultați-L pe Domnul, Care spune: „Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi” (In 6, 53).

Aveți grijă, așadar, să luați adesea Sfânta Împărtășanie, fiindcă nimic altceva nu vă va fi atât de folositor în călătoria voastră ca Dumnezeiasca Împărtășanie.

Fiți însă atenți, pentru a vă apropia de această Taină trebuie să fiți bine pregătiți: curați la trup și la suflet, căci această Taină este foc care-i arde pe cei nevrednici.

Sfântul Apostol Pavel ne învață: „*Oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrodnicie, va fi vinovat față de Trupul și de Sângele Domnului. Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel care mănâncă și bea cu nevrodnicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului*” (1 Cor. 11, 27-29).

Înainte de a lua Sfânta Împărtășanie, cercetează-te, și, dacă ești vrednic, îndrăznește, iar dacă nu, învrednicește-te, prin pocăință și spovedanie, rugăciune, post, lacrimi, frică de Dumnezeu, credință și dragoste, și, atunci, îndrăznește. În acea clipă ești cu adevărat unit în chip tainic cu Hristos, precum fierul cu focul. Atunci primești ajutor, putere și har dumnezeiesc. Atunci diavoli, văzându-te, se cutremură și nu îndrăznesc să se apropie de tine, așa cum spune dumnezeiescul Ioan Hrisostom³⁸.

Monahismul și „lumea”

Cu adevărat „fericită este viața celor care se nevoiesc în singurătate, înălțându-se spre cer printr-o fierbinte dragoste dumnezeiască”. O! Cât de fericiți și de trei ori fericiți au fost acei pustnici din vechime, iubitori ai adevăratei filosofii, care au disprețuit lumea și L-au iubit pe Dumnezeu, care și-au supus trupul duhului... Și cât de nechibzuiți și lipsiți de înțelegere sunt unii dintre teologii de azi și așa-zișii filosofi, care, plini de răutate și necredință, îi osândesc pe pustnici și viața sihăstrească.

Faptul că adevărații pustnici și monahi sunt atât de rari în zilele noastre nu ar trebui să ne facă a osândi

felul de viață monahal și pustnicesc, căci prin acest fel de viațuire a strălucit, mai înainte de Hristos, râvnitorul Ilie, iar, pe vremea lui Hristos, cel mai sfânt dintre oameni, Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul Domnului. După Hristos, în pustie au strălucit cei mai mari dintre sfinți – pe lângă Sfinții Apostoli și Mucenici – precum și mulți dintre Părinții și dascălii Bisericii, ca Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Grigorie și alții.

Domnul Hristos Însuși adesea se retrăgea în munți și în alte locuri singuratice spre a se ruga, învățându-ne astfel, pe noi, oamenii, că pe măsură ce te retragi mai mult din „lume”, cu atât te apropii mai mult de Dumnezeu³⁹.

În vechime, iubitorii adevăratei filosofii, Părinții neptici, uitând de lucrurile trecătoare ale vieții și disprețuind orice plăcere a cărnii, au viețuit precum ființele cele netrupești. Trăind pe pământ, ei își aveau patria în cer, după spusele Sfântului Apostol Pavel⁴⁰.

Sfântul Chiril spune: „În mintea care este împrăștiată din pricina zgomotelor și a grijilor lumești nu există nici cugetul la bine, și nici harul lui Dumnezeu”. Sfântul Vasile cel Mare și Ioan Hrisostom au făcut afirmații asemănătoare.

În lume, este posibil ca omul să se apropie de Dumnezeu în timpul rugăciunii, dacă alungă numeroasele și nefolositoarele griji și evită relele însoțiri. Un oarecare filosof antic spunea: „Dacă mi-aș fi îndreptat mintea spre multe lucruri, nu aș mai fi putut filosofa”⁴¹.

Cititul (lectura sfintelor cărți)

Citirea repetată a Sfintei Scripturi și a altor cărți religioase și de suflet ziditoare ne sunt de mare folos, fiindcă o astfel de lectură făcută cu atenție și râvnă aduce mintea cititorului la pocăință. Prin citit și meditație, te învrednicești de viața veșnică, așa cum Însuși Domnul a spus: „*Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică*” (In 5, 39).

Cercetați Legea lui Dumnezeu și Sfintele Scripturi zi și noapte, pentru a primi binecuvântări de sus și a vă învrednici de roadele virtuților.

De Dumnezeu înțelepțitul Pavel, scriindu-i ucenicului său Timotei, spune: „*Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepțirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun*” (2 Tim. 3, 16-17). „*Cugetă la acestea, ține-te de acestea, ca propășirea ta să fie vădită tuturor*” (1 Tim. 4, 15). Fii atent să împlinești ceea ce citești, căci Domnul nostru i-a fericit pe aceia care împlinesc cuvântul lui Dumnezeu, și nu pe cei care doar îl citesc sau îl aud. „*Fericiți – a spus El – sunt cei care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc*” (Lc. 11, 28). Iar Sfântul Apostol Iacov ne povățuiește: „*Faceți-vă împlinatori ai cuvântului, nu numai ascultători ai lui, amăgindu-vă pe voi înșivă*” (Iac. 1, 22). De asemenea, înțeleptul Talasie ne îndeamnă: „*Cercetați Scripturile și veți afla acolo poruncile; și împliniți ceea ce este spus, eliberându-vă de patimi*”⁴².

Întocmai precum vă îngrijiți să aflați hrană, îmbrăcăminte, încălzări și orice altceva, la fel este necesar, pentru trupul vostru stricăcios, să aveți grijă a cumpăra